

VEGYESEK.

— A népiskola belső kialakulása ügyében a «*Neue Bahnen*» (megjelenik Wiesbadenben, H. Scherer szerkesztésében) című pädagogiai folyóirat szeptemberi füzetében figyelemre méltó cikk látott napvilágot *Somogyi Géza*, znióváraljai állami tanítóképző-intézeti igazgató tollából. Mivel e cikk általános érdeke mellett első sorban kétségtelesen nekünk magyaroknak szól, tartalmát röviden megismertetjük folyóiratunk olvasóival.

A fejtegetés «*A népiskola belső kialakulásáról*» címet visel. Bevezetésében arról szól a szerző, hogy azon óriási áldozatok ellenére, a miket az egyes nemzetek a népnevelés oltárára az utóbbi időben hoztak, sem jelentékenyen előbbre nem haladtak, sem boldogabbakká nem lettek. Hisz ezen időre esik az emberiség haladására nézve veszedelmes irányzatú eszmék elharapódzása. Az emberiség politikai és társadalmi fejlődése egy átmeneti korszakhoz ért; hogy az átmenet simán folyjon le, arra nézve legtöbbit tehet a *népiskola*. Hogy a népiskola ebbeli feladatának nem tesz eleget, annak az az oka, hogy nem fedezték fel, «*hogy a nemzet alkotmánya és iskolaszervezete között micsoda kapcsolatnak kell lennie*». A népiskola nem maradhat meg abban az alárendelt viszonyban, a melyben a rendi alkotmány korában volt. Alig találunk másutt helyes iskolai szervezetet, mint az északamerikai Egyesült-Államokban; Európában a helyes iskolai szervezetet csak a nagy multtal dicsekvő latin iskolák romjain lehetne felépíteni.

Feudalis iskolai szervezetünk hátrányai, hogy a gyermek már leggyakrabban 9 éves korában kiszólttatik a szülői ház köréből, a minek erkölcsi következményeit gyakran felnőtt korában is sinyli. A változás legtöbbször a gyermek szellemi kárára is van, mert míg a népiskolában *tanítanak*, a felsőbb iskolákban *előadnak* (? — szerk.); míg amott naponta *kikérdeznek*, itt nagy időközökben *feleltetnek* (? — szerk.); amott a *módszeres eljárás* a fő, itt az *mellékes* (?): nem csoda azért, hogy a rendszereknek ily ellentéte mellett az érettségiig a növendékek háromnegyed része kimarad, a kiből legnagyobbbrészt elégedetlen proletárok, vagy talán épen anarchisták lesznek.

Az összefüggés az iskolai szervezet és az iskola belső kialakulása között természetes, mert a külső keretek hiányában nem fejlődhetik a népiskola belsőleg sem. — Ha a népiskolák mind osztottak volnának, alig lehetne a szervezet, illetőleg belső kialakulás ellen kifogást emelni; ezek túlnyomó része azonban minden nemzetnél osztatlan, a mely körülmény nemcsak alászállítja ez intézmény belső értékét, hanem lehetőlenné is teszi az egyöntetű kialakulást és fejlődést.

Az osztatlan népiskola tanítója nem végezheti el az osztott tananyagát; ez a körülmény készítette Magyarországon ez idő szerinti kultuszminiszterét arra, hogy az osztatlan népiskolák számára külön tantervet dolgozzon ki. — Ilyen tantervek vagy az osztott népiskola tantervének *vázát*, vagy *egyes fejezeteit* nyújtják; ennél fogva az oktatás ezek alapján vagy nem lehet *világos*, vagy nem lehet *összefüggő*, tehát mindkét esetben veszélyeztetve van a népiskolai oktatás *egysége*. — Ezt a fontos kérdést tehát más alapon kell megoldani. Hogy hogyan? arra nézve példát szolgáltat a kis Románia népiskolai szervezete.

Romániában vannak városi és falusi iskolák, az utóbbiak pedig felsők, alsók és osztatlanok. A tananyag három tanfolyamra, alsóra, középsőre és felsőre van beosztva. — Az alsó tanfolyam az osztatlan iskolák, az alsó és középső az alsó falusi iskolák, a három együtt a felső falusi és a városi iskolák anyagát teszi olyformán, hogy az alsó tanfolyam a városi és felső falusi iskolák I. és II. osztályában, a középső a városi iskolák III., a felső falusi iskolák III. és IV. osztályában, a felső tanfolyam pedig a városi iskolák IV. osztályában, a felső falusi iskolák V-ik osztályában dolgozandó fel. — Ez a rendszer nem mintaszerű ugyan, annyi azonban bizonyos, hogy megvalósult benne az a kizárólagosan helyes alapgondolat, a melynek alapján az osztott és osztatlan népiskola kérdése sikerrel megoldható. — Ezt a gondolatot így fejezhetjük ki röviden: *«A népiskola egysége a tananyag azonosságában áll, azaz minden osztály tananyaga osztott és osztatlan népiskolában ugyanaz; az osztatlan iskola egy-egy évfolyamára azonban kevesebb oktatási idő jutván: egy osztály anyagát benne hosszabb időre kell beosztani.»*

Ezek alapján Somogyi a maga iskolai szervezetét így állítja fel:

Belső okok és tantervi tanulmányok alapján megállapítható, hogy egy hat osztályú és évfolyamú népiskola feladatát, a *nemzeti műveltség átadását*, megoldhatja. Legyen ez önmagában befejezett és szolgáljon a maga egészében a felsőbb iskolák alapjául. Ezen iskola négy osztályának anyaga az osztatlan iskola hat évfolyamára, a két tanítóval bíró iskola öt évfolyamára osztandó be és csak a három és több tanítóval bíró iskolákban dolgozandó fel teljesen. — Az V. és VI. osztály tananyaga az osztatlan iskola 7. és 8. évfolyamára, a két tanítóval bíró iskola 6. és 7. évére hagyandó. — Nagyobb községekben a népiskola fölé egy, két, illetőleg három osztályú középiskola volna állítandó ipari, kereskedelmi, vagy gazdasági színezettel.

Oly államokban, a hol a mindennapi iskolakötelezettség csak hat évig tart, mint pl. Magyarországon, az V. és VI. osztály, illetőleg a VI. osztály anyaga az ismétlő iskoláknak volna beosztandó, így ezek az iskolák tartalmat kapnának és bizonyára jobban virágozának. Természetes,

hogy itt azoknak, a kik tovább akarnának tanulni, az osztatlan népiskolából az osztott népiskola V. osztályába kellene belépniök.

Somogyi fejtegetéseit így fejezi be: «Csak ilyen berendezéssel lehetne a népiskola bensőleg is *népnevelési* intézménynyé. — Mai viszonyaink között, ha az osztatlan népiskola szegény tanítója a törvénynek eleget akar tenni, megtömi a gyermeket mindenféle tannal, de nem adja át neki a legszükségesebbet, az olvasni tudást sem. Pedig az emlékezetbe tömött csakhamar kipárolog onnét és elérkezik az idő, a mikor az ilyen iskolázott egy színvonalon áll az iskolázatlannal. — Nem csoda, hisz az elfeledtetet nem idézheti vissza emlékezetébe, hiányzik a felújítás kulcsa: az olvasás kedvelése!»

A «Neue Bahnen» szerkesztője megjegyzi, hogy ezekre a fejtegetésekre lapjában visszatér. Mivel tartalmuk reánk nézve időszerű és aktuális egyaránt: kívánatos, hogy tanügyi köreink is figyelemmel kísérjék a megindított eszmecserét. Mj.

— A magyarországi katolikus középiskolák történetére hirdetelfőfizetést Gyürky Ödön, a Katolikus Pædagogia szerkesztője. A szerző a millenniumi monographiák alapján szándékozik megszerkeszteni a magyar kath. középiskolák képét. A munka 50 ívre terjed. Elfizetési ára 5 frt; czím: Budapest, Pál-utca 7. sz. II. em.

MAGYAR PÆDAGOGIAI TÁRSASÁG.

Felolvastatott 1898. október hó 16-án.

Jelen vannak *Heinrich Gusztáv dr.* elnöklése mellett: *Wlassics Gyula* vallás- és közoktatásügyi miniszter, *Berzeviczy Albert* orsz. képviselő, *Axaméthy Lajos* min. tanácsos, *Hóman Ottó* min. tan., *Morlin Emil* oszt. tan., *Neményi Ambrus* orsz. képv., özv. *Szathmáry Györgyné*, *Mosdósy Imre*, *Neményi Imre*, *Bardócz Gusztáv*, *Bartos Fülöp*, *Erődi Béla*, *Ember János*, *Falvay Antal*, *Gyomlay Gyula*, *Gyulay Béla*, *Gőző József*, *György Aladár*, *Hegedűs Károly*, *Józsa Mihály*, *Kovács János*, *Komáromy Lajos*, *Kiss Áron*, *Kérékgyártó Elek*, *Kirchner Béla*, *Lederer Ábraham*, *Lakics Vendel*, *Lázár Béla*, *Marmula János*, *Négyesy László*, *Péterfy Sándor*, *Peres Sándor*, *Radó Vilmos*, *Schön József*, *Sebestyén Gyula*, *Sebestyén Stetina Ilona*, *Szigetváry Iván*, *Ujváry Béla*, *Vámosy Mihály*, *Vajdaly Gusztáv*, *Verédy Károly*, *Zlinszky Aladár*, *Waldapfel János*, *Trájtler Károly*, utóbbi mint jegyző; ezeken kívül számos hölgy és férfi vendég, körülbelül 150-en.